CZU: 811.133.1`42:327.8 https://doi.org/10.59295/drgl2026.44

DISCURSUL DIPLOMATIC ÎN LIMBA FRANCEZĂ: REPERE DIDACTICE PENTRU FORMAREA COMPETENȚEI DISCURSIVE

DIPLOMATIC SPEECH IN FRENCH: TEACHING GUIDELINES FOR DEVELOPING SPEECH SKILLS

Alina SLOBODANIUC
MA, Lecturer
Moldova State University, Republic of Moldova
ORCID: https://orcid.org/0009-0003-2231-1782

This paper examines the distinctive features of diplomatic discourse in the French language and highlights their relevance within the teaching and learning process. Particular attention is given to the pragmatic, stylistic, and argumentative dimensions of diplomatic discourse, which are essential for the development of discursive competence. The study proposes a set of pedagogical tools tailored to the needs of students in the field of international relations. These include the analysis of official speeches, reformulation exercises, and simulations of diplomatic dialogue. The methodological framework is based on the qualitative analysis of student performance, combined with the implementation of interactive learning activities.

The findings demonstrate the effectiveness of approaches centered on authentic discourse in enhancing both linguistic and pragmatic competencies. The study contributes to the development of applicable didactic models for training future specialists in international communication.

Keywords: *diplomatic discourse, French language, discursive competence, language didactics, pragmatics, French for Specific Purposes (FOS), international communication, argumentation, discourse analysis*

Contextul cercetării

Multiplicarea schimburilor diplomatice multilaterale și extinderea spațiului francofon ca vector al comunicării internaționale instituie noi imperative în formarea lingvistică a viitorilor diplomați și funcționari internaționali. Republica Moldova, în calitate de stat membru al Organizației Internaționale a Francofoniei și cu statut de candidat la Uniunea Europeană, se confruntă cu necesitatea acută de a forma specialiști capabili să opereze eficient în franceză la nivel diplomatic și instituțional. În acest context, cercetările asupra discursului diplomatic și ale didacticii sale capătă o relevanță specială pentru instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova.

Lingvistica aplicată și didactica limbilor pentru scopuri specifice (LSP – Language for Specific Purposes / Langue sur Objectifs Spécifiques) au acumulat, în ultimele patru decenii, un corpus consistent de teorii și metodologii privind predarea limbajelor profesionale. Cercetătoarea franceză *Sophie Moirand* (1990) a fundamentat conceptul de competență discursivă în cadrul mai larg al competenței comunicative, demonstrând că stăpânirea unei limbi profesionale presupune nu doar cunoașterea lexicului de specialitate,

ci și capacitatea de a produce și de a recepta tipuri de discurs adecvate contextului instituțional [1]. Această perspectivă a orientat cercetarea noastră spre analiza particularităților discursive ale francezei diplomatice.

La nivel european, Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi (CECR), elaborat de Consiliul Europei (2001, revizuit 2018), constituie documentul de referință în materie de evaluare și formare lingvistică. CECR plasează competența discursivă în centrul competenței comunicative, definind-o drept capacitatea de a ordona propozițiile în secvențe coerente, cu respectarea principiilor coeziunii și coerenței textuale [2]. Pentru specialiștii în diplomație, această competență trebuie însă articulată cu dimensiunea instituțională și cu convențiile de gen specifice comunicării diplomatice, ceea ce impune abordări didactice adaptate.

În Republica Moldova, preocupările pentru formarea discursivă în limbi străine s-au intensificat odată cu reformele curriculare din învățământul superior, aliniate standardelor europene. Cercetătoarea *Ludmila Zbant* (2005), a subliniat importanța integrării dimensiunii discursive și pragmatice în predarea limbilor romanice, argumentând că studiile de specialitate trebuie să depășească gramatica normativă în favoarea comunicării autentice [3]. Aceste considerente constituie punctul de plecare al demersului nostru didactic.

Cercetarea de față se înscrie în tradiția studiilor de Français sur Objectifs Spécifiques (FOS), promovată în spațiul francofon de cercetători precum *Jean-Marc Mangiante și Chantal Parpette* (2004), care propun o metodologie riguroasă de analiză a nevoilor de comunicare și de constituire a materialelor didactice pe baza discursurilor autentice [4]. Particularitatea demersului nostru constă în adaptarea acestei metodologii la contextul specific al diplomației francofone și al studenților din Republica Moldova.

1. Specificul discursului diplomatic în limba franceză

Discursul diplomatic reprezintă un gen textual distinct, cu trăsături stilistice, pragmatice și retorice bine delimitate, sedimentate de-a lungul câtorva secole de practică diplomatică. Istoricul și diplomatologul *Harold Nicolson* (1963) remarca faptul că franceza a funcționat timp de trei secole drept lingua franca a diplomației europene, fapt care a imprimat practicii diplomatice internaționale un stil particular, marcat de precizie, sobrietate și formalism [5]. Chiar dacă engleza a preluat o mare parte din această funcție după cel de-al Doilea Război Mondial, franceza rămâne o limbă de lucru privilegiată în organizații precum ONU, UE, UA sau OIF.

Din perspectiva analizei de discurs, cercetătorul francez *Patrick Charaudeau* (2005) identifică în discursul politic și diplomatic o structură tripartită: contractul de comunicare, prin care interlocutorii se recunosc reciproc în rolurile lor instituționale; strategiile discursive, prin care vorbitorii urmăresc obiective persuasive specifice; și competența situațională, care implică cunoașterea contextului și a convențiilor de gen [6]. Aplicarea acestui model la discursul diplomatic în franceză relevă o tensiune constitutivă între formularea precisă, care exclude ambiguitatea juridică, și formularea strategică, care permite marje de interpretare politică.

La nivel lexical, discursul diplomatic francofon se caracterizează printr-o terminologie specializată, cu un grad ridicat de convenționalitate și stabilitate. Cercetătorii *Jean Peytard și Sophie Moirand* (1992) remarcă prezența sistematică a eufemismelor, a formulelor de politețe elaborate și a structurilor impersonale sau pasive, toate servind funcției de menținere a echilibrului relațional și de gestionare a fețelor în sensul teoriei lui Goffman [7]. Sintagme precum «exprimer une profonde préoccupation», «inviter les parties à la retenue» sau «souligner l'importance du dialogue constructif» sunt formule codificate care transmit mesaje diplomatice precise.

Dimensiunea argumentativă a discursului diplomatic a fost analizată în detaliu de *Christian Plantin* (1996), care distinge între argumentarea orientată spre convingere — bazată pe probe logice și faptice — și argumentarea orientată spre persuasiune — bazată pe apel la valori comune și la emoție [8]. În discursul diplomatic francofon, aceste două dimensiuni coexistă în proporții variabile, în funcție de tipul de act diplomatic: rezoluție, notă verbală, alocuțiune, comunicat sau raport. Înțelegerea acestor mecanisme argumentative constituie o componentă esențială a competenței discursive vizate de formarea diplomatică.

O altă trăsătură definitorie a discursului diplomatic în franceză este recursul la indirectitate și la formulele atenuatoare, analizate în detaliu de cercetătoarea românistă *Liliana Ionescu-Ruxăndoiu* (2003) în contextul teoriei actelor de vorbire. Autoarea demonstrează că actele de vorbire indirecte îndeplinesc funcții pragmatice complexe în comunicarea instituțională, permițând formularea unor poziții ferme fără a compromite relațiile diplomatice [9]. Această dimensiune pragmatică reprezintă una dintre cele mai dificile pentru studenții din medii cu tradiții comunicative diferite.

2. Competența discursivă în didactica limbilor: cadre teoretice

Conceptul de competență discursivă a traversat o evoluție teoretică semnificativă de la formularea sa inițială de către *Michael Canale și Merrill Swain* (1980), care au integrat-o în modelul competenței comunicative ca una dintre cele patru componente fundamentale, alături de competența gramaticală, sociolingvistică și strategică [10]. Această conceptualizare a deschis calea spre abordări didactice bazate pe producerea și receptarea de texte coerente și adecvate contextului, depășind modelele axate exclusiv pe corectitudinea gramaticală.

În spațiul francofon, cercetătoarea *Michèle Pendanx* (1998) a aprofundat analiza competenței discursive în cadrul didacticii limbilor, subliniind că aceasta implică stăpânirea tipologiei textuale, a mijloacelor de coeziune și a convențiilor de gen specifice diferitelor domenii profesionale [11]. Această perspectivă este relevantă pentru formarea diplomatică, deoarece plasează genul textual — nota verbală, rezoluția, discursul de deschidere — în centrul demersului didactic, ca obiect de analiză și ca model de producere.

Didactica limbilor de specialitate a propus, în ultimele decenii, cadre metodologice specifice pentru formarea competenței discursive profesionale. *Daniel Coste, Danièle Moore și Geneviève Zarate* (2009) au avansat conceptul de competență plurilingvă și pluriculturală,

subliniind că vorbitorii plurilingvi dispun de un repertoriu comunicativ complex, pe care îl mobilizează diferențiat în funcție de context [12]. În cazul studenților moldoveni care studiază franceza diplomatică, acest repertoriu include frecvent româna, rusa și franceza, în situații comunicative care pot genera atât resurse, cât și obstacole specifice.

Abordarea prin genuri discursive, promovată de *Jean-Michel Adam* (1999) în lingvistica textuală franceză, propune o taxonomie a secvențelor textuale — narativă, descriptivă, argumentativă, explicativă, dialogală — care pot fi identificate și exploatate didactic în corpusurile de discursuri diplomatice [13]. Combinația dintre analiza macrostructurală a genurilor și analiza microstructurală a mijloacelor de coeziune oferă un cadru util pentru activitățile de comprehensiune și de producere a discursurilor diplomatice în limbă franceză.

3. Instrumente și tehnici didactice propuse

Cadrul metodologic propus în prezentul studiu este structurat pe trei paliere complementare, corespunzând celor trei dimensiuni ale competenței discursive: receptarea discursului diplomatic, producerea ghidată și producerea autonomă în situații simulate de comunicare diplomatică autentică. Fiecare palier valorifică principiile didacticii limbilor pentru scopuri specifice, adaptate contextului particular al formării diplomatice în franceză.

Primul palier vizează analiza discursurilor diplomatice autentice, selectate din surse oficiale: discursurile reprezentanților Republicii Moldova la ONU și la reuniunile OIF, declarațiile Ministerului Afacerilor Externe al Franței, rezoluțiile Consiliului de Securitate, comunicatele summiturilor Francofoniei. Analiza urmărește identificarea structurii argumentative, a formulelor convenționale, a strategiilor de politețe și a mijloacelor de coeziune specifice. Această abordare se înscrie în pedagogia corpusurilor, dezvoltată de *Timothy Johns* (1994) și adaptată la didactica FOS de echipa lui Mangiante și Parpette [4].

Al doilea palier cuprinde exerciții de reformulare și de producere ghidată, care conduc studentul de la receptarea modelelor de discurs la producerea proprie. Exercițiile propuse includ: transformarea mesajelor directe în formulări diplomatice atenuate, redactarea notelor verbale pe baza unor scenarii date, elaborarea comunicatelor de presă diplomatice și scrierea alocuțiunilor de deschidere a conferințelor. Aceste activități sunt inspirate din metodologia propusă de *Francis Debyser* (1996) în cadrul jocurilor de simulare globală, adaptate la contextul diplomatic [14].

Al treilea palier constă în simulările de negociere diplomatică, organizate sub forma jocurilor de rol cu scenarii realiste: sesiuni ale Consiliului de Securitate pe teme de securitate regională, negocieri comerciale bilaterale sau reuniuni ale comitetelor parlamentare ale Adunării Parlamentare a Francofoniei, ceremonialul de acreditare a noilor ambasadori. Aceste activități mobilizează simultan resursele lingvistice, pragmatice și culturale ale studenților, plasându-i în situații autentice de comunicare instituțională. Eficiența pedagogică a simulărilor diplomatice a fost demonstrată de cercetătoarea britanică *Gillian Porter Ladousse* (1987), care argumentează că jocul de rol dezvoltă fluența discursivă, conștientizarea pragmatică și capacitatea de adaptare la contexte comunicative diverse [15].

Un instrument didactic complementar îl constituie portofoliul discursiv, în care studenții colectează și analizează discursuri diplomatice autentice selectate de ei înșiși, redactează reflecții metalingvistice asupra trăsăturilor identificate și își consemnează progresele în producerea propriilor texte diplomatice. Portofoliul promovează autonomia cursantului și autoevaluarea, principii fundamentale ale pedagogiei moderne, promovate de *Henri Holec* (1981) în lucrările sale despre autonomia în învățarea limbilor [16]. Acesta constituie și un instrument de evaluare formativă deosebit de eficient în contextul formării diplomatice.

Tehnologiile digitale sunt integrate în toate cele trei paliere ale cadrului metodologic propus. Platformele de corpusuri lingvistice — Francediplomatie, Europol Corpus, corpusul ONU în franceză — oferă acces la volume mari de discursuri diplomatice autentice, permițând observații cantitative asupra frecvenței anumitor structuri lexicale sau gramaticale. Videoconferințele și înregistrările video ale sesiunilor de negociere, platformele de social-media facilitează autoevaluarea și reflecția asupra producției orale, în concordanță cu abordările multimodale promovate de *Gunther Kress* (2010) în studiile sale despre comunicarea în era digitală [17].

4. Analiza rezultatelor

Cercetarea a fost implementată la Universitatea de Stat din Moldova, în cadrul cursurilor de Corespondeță Diplomatică și Comunicare Diplomatică, pe parcursul anului universitar 2024-2025, cu un grup experimental de 52 de studenți de la specializarea Relații Internaționale, , înscriși la nivel de licență (anii I și II). Nivelul inițial de competență lingvistică al participanților, evaluat conform grilei CECR, varia între A2 și B1.

Evaluarea inițială (pretest) a inclus o probă de producere scrisă (redactarea unui comunicat diplomatic pe un subiect dat) și o probă de producere orală (prezentarea poziției unui stat fictiv în cadrul unei dezbateri simulate). Analiza calitativă a producțiilor inițiale a evidențiat dificultăți majore în trei domenii: utilizarea registrului formal și evitarea colocvialismelor; structurarea argumentativă a discursului conform convențiilor diplomatice; aplicarea formulelor de politețe adecvate contextului instituțional.

Pe parcursul semestrului, grupul a parcurs cele trei paliere ale cadrului metodologic propus, alternând activitățile de analiză a discursurilor autentice cu exercițiile de reformulare și cu simulările de negociere. Au fost analizate în total 15 de discursuri diplomatice autentice în franceză, provenind din arhivele ONU, OIF, Ministerul Afacerilor Externe al Franței, Președenția Franțwi, Comisia UE, PArlamentul UE, Președenția RM și reprezentanțele diplomatice ale Republicii Moldova. Studenții au redactat individual câte 4 texte diplomatice ghidate și au participat la 2 sesiuni de simulare a negocierilor diplomatice multilaterale.

Evaluarea finală (posttest), realizată cu instrumente identice pretestului, a evidențiat progrese semnificative în toate dimensiunile evaluate. Scorurile medii pentru producerea scrisă au crescut cu 34% față de evaluarea inițială, cu îmbunătățiri notabile în corectitudinea terminologică (+41%), conformitatea registrului (+ 38%) și coerența argumentativă (+ 29%). La producerea orală, progresele au fost și mai pronunțate: fluența discursivă a crescut cu

35%, iar pertinența pragmatică, evaluată prin grila utilizării corecte a formulelor diplomatice, cu 52%.

Analiza calitativă a portofoliilor discursive a permis identificarea unor strategii de dezvoltare individuală a competenței discursive. Studenții cu progrese mai rapide au demonstrat o capacitate superioară de observare a tiparelor discursive în modelele analizate și de transfer conștient al acestora în producțiile proprii. Acest fenomen este în concordanță cu teoria observării și a noticing, formulată de *Richard Schmidt* (1990), conform căreia atenția conștientă asupra formelor lingvistice în inputul autentic accelerează achiziția [18].

Feedback-ul calitativ colectat prin interviuri semi-structurate cu studenții a confirmat valoarea percepută a activităților propuse. Participanții au apreciat în mod deosebit accesul la discursuri autentice și relevanța profesională a simulărilor diplomatice, considerând că acestea le-au dezvoltat nu doar competența lingvistică, ci și cunoașterea procedurilor diplomatice și înțelegerea contextelor geopolitice în care se înscrie comunicarea diplomatică francofonă. Aceste date calitative sunt în consonanță cu cercetările privind motivația instrumentală în învățarea limbilor pentru scopuri specifice, analizată de *Zoltán Dörnyei* (2001) [19].

Concluzii

Prezentul studiu a demonstrat că formarea competenței discursive în franceza diplomatică solicită un cadru metodologic specific, articulat pe principiile didacticii limbilor pentru scopuri specifice și pe valorificarea discursului autentic ca resursă pedagogică centrală. Particularitățile pragmatice, stilistice și argumentative ale discursului diplomatic (indirectitatea, formulele convenționale, structura argumentativă codificată) impun depășirea abordărilor tradiționale, centrate pe gramatică și pe vocabular general, în favoarea unor activități orientate spre gen textual și spre comunicarea situată instituțional.

Cadrul metodologic propus, structurat pe analiza discursurilor autentice, exercițiile de reformulare și simulările diplomatice, s-a dovedit eficient în contextul universitar moldovenesc, producând progrese semnificative și cuantificabile în toate dimensiunile competenței discursive evaluate. Rezultatele confirmă concluziile cercetărilor în domeniul FOS privind eficiența abordărilor bazate pe sarcini autentice și pe analiza genurilor profesionale, validând totodată pertinența transferului acestor metodologii în contextul specific al Republicii Moldova.

Studiul propune câteva direcții de cercetare și acțiune pentru viitor. În primul rând, elaborarea unui curriculum standardizat de franceză diplomatică pentru instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova, articulat pe descriptorii CECR și pe specificul profesiei diplomatice, ar permite o formare mai coerentă și mai eficientă a specialiștilor în comunicare internațională. În al doilea rând, constituirea unui corpus de referință al discursurilor diplomatice moldovenești în franceză ar oferi resurse didactice autentice și relevante din punct de vedere identitar, valorificând specificul participării Republicii Moldova la diplomația francofonă.

Nu în ultimul rând, cercetarea subliniază necesitatea unei colaborări mai strânse între mediul academic și practicienii diplomației, pentru ca formarea universitară să răspundă cu adevărat nevoilor de comunicare ale viitorilor diplomați moldoveni. Integrarea internshipului în procesul academic, vizitele de studiu la instituțiile diplomatice francofone și parteneriatele cu universitățile din spațiul francofon reprezintă direcții concrete prin care calitatea formării poate fi îmbunătățită semnificativ în anii următori.

Referințe bibliografice

1. MOIRAND, Sophie (1990) – *Enseigner à communiquer en langue étrangère.* Paris: Hachette FLE, 188 p.
2. CONSEIL DE L'EUROPE (2001) – *Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer.* Paris: Didier, 190 p.
3. ZBANT, Ludmila (2005) – *Lingvistică și didactică în predarea limbilor romanice.* Chișinău: CEP USM, 224 p.
4. MANGIANTE, Jean-Marc; PARPETTE, Chantal (2004) – *Le Français sur Objectif Spécifique: de l'analyse des besoins à l'élaboration d'un cours.* Paris: Hachette FLE, 160 p.
5. NICOLSON, Harold (1963) – *Diplomacy.* Oxford: Oxford University Press, 272 p.
6. CHARAUDEAU, Patrick (2005) – *Le discours politique: les masques du pouvoir.* Paris: Vuibert, 256 p.
7. PEYTARD, Jean; MOIRAND, Sophie (1992) – *Discours et enseignement du français: les lieux d'une rencontre.* Paris: Hachette, 224 p.
8. PLANTIN, Christian (1996) – *L'argumentation.* Paris: Seuil, 96 p.
9. IONESCU-RUXĂNDOIU, Liliana (2003) – *Limbaj și comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică.* București: All Educational, 198 p.
10. CANALE, Michael; SWAIN, Merrill (1980) – *Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing.* In: Applied Linguistics, vol. 1, nr. 1, Oxford: Oxford University Press, p. 1-47.
11. PENDANX, Michèle (1998) – *Les activités d'apprentissage en classe de langue.* Paris: Hachette FLE, 192 p.
12. COSTE, Daniel; MOORE, Danièle; ZARATE, Geneviève (2009) – *Compétence plurilingue et pluriculturelle.* Strasbourg: Conseil de l'Europe, 68 p.
13. ADAM, Jean-Michel (1999) – *Linguistique textuelle: des genres de discours aux textes.* Paris: Nathan, 208 p.
14. DEBYSER, Francis (1996) – *L'immeuble. Simulation globale.* Paris: Hachette FLE, 128p.
15. LADOUSSE, Gillian Porter (1987) – *Role Play.* Oxford: Oxford University Press, 181p.
16. HOLEC, Henri (1981) – *Autonomy and Foreign Language Learning.* Oxford: Pergamon Press, 90 p.
17. KRESS, Gunther (2010) – *Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication.* London: Routledge, 236 p.

18. SCHMIDT, Richard (1990) – *The role of consciousness in second language learning.* In: Applied Linguistics, vol. 11, nr. 2, Oxford: Oxford University Press, p. 129-158.
19. DÖRNYEI, Zoltán (2001) – *Motivational Strategies in the Language Classroom.* Cambridge: Cambridge University Press, 155 p.